

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 EU:n alue- ja rakennepoliitiikan ohjelma

Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF)

Kainuun liitto

Valintaesitys

20.9.2023

Dnro: EURA 2021/901751/09
02 01 01/2023/Kainuu

Hankkeen perustiedot

Hankkeen julkinen nimi

Ylä- ja Itä-Kainuun vihreän siirtymän osaamiskeskus – Hyrynsalmen, Kuhmon, Puolangan, Ristijärven ja Suomussalmen yhteinen JTF-hanke

Hakijan virallinen nimi

Hyrynsalmen kunta

Hakemusnumero

901751

Saapumispäivämäärä

08.09.2023

Alkamispäivämäärä

01.11.2023

Päätymispäivämäärä

31.12.2025

Viranomainen

Kainuun liitto

Kokouksen päivämäärä

Hakuilmoitus

Kainuun liiton Oikeudenmukaisen siirtymän
rahaston (JTF) 1. haku 2023

Hakuilmoituksen tunnus

KAILII-004

Käsittelijä

Heikki Janne Johannes Immonen

Toimintalinja

7 Oikeudenmukaisen siirtymän Suomi

Erityistavoite

7.1. Turpeesta luopumisen alueellisesti oikeudenmukainen siirtymä

Tukimuoto

Alueellinen kehittämistuki: kehittämishanke

Hanke toteutetaan: Ryhmähankkeena, johon kuuluu tämän päähankkeen lisäksi muiden toteuttajien osahankkeita

Ryhmähanketunnus: R-01065

Ryhmähankkeen muut toteuttajat

Toteuttajan nimi	Toteuttajatyppi	Y-tunnus
Oulun Yliopisto	Osahankkeen toteuttaja	0245895-5
Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto LUT	Osahankkeen toteuttaja	0245904-2
Helsingin Yliopisto	Osahankkeen toteuttaja	0313471-7

Perustelee, miksi hanke toteutetaan ryhmähankkeena

Kuntien ja yliopistojen yhteistyö mahdollistaa vahvan vihreän siirtymän toimijuuden ja osaamisen kehittämisen alueelle. Vihreän siirtymän tarjoaman hyötypotentiaalın lunastaminen edellyttää vahvaa osaamispohjaa ja tiivistä yhteyttä valtakunnalliseen ja kansainväliseen toimijakenttään. Yliopistokaupungit ovat perinteisesti menestyneet alueiden välisessä kilpailussa ja yliopistoille kohdennetaan merkittäviä valtakunnallisia ja alueellisia kehittämispanoksia. Vihreän siirtymän ja hajautetun energian tuotannon kehittämisen osalta on erittäin tärkeää suunnata yliopistojen huomiota myös alueille, joilla energiaa ja keskeisiä raaka-aineita tuotetaan. Ylä- ja Itä-Kainuu on mukaan lähtevien yliopistojen näkökulmasta sosio-ekologisesti kiinnostava tutkimuskohde. Vastaavasti alueen kunnat hyötyvät nopeasti ja merkittävästi yliopistojen hankkeesta tuottamasta tutkimuksesta. Yliopistojen läsnäolo vahvistaa oleellisesti alueen osaamisprofiilia ja näkyvyyttä sekä tukee merkittävien investointien houkuttelua alueelle. Yliopistojen rooli hankkeen osatoteuttajina on perusteltu, sillä se mahdollistaa yliopistojen osallistumisen hankkeen omarahoitukseen ja laajan tutkimuspalvelujen tuotannon hankealueelle.

Tutkimuskumppaneiden tehtävänä on tuottaa tutkimustietoa vihreän siirtymän toteuttamisesta sosiaalisesti, taloudellisesti, ekologisesti kestäväällä ja resilienssiä vahvistavalla tavalla Ylä- ja Itä-Kainuun kontekstissa. Kukin yliopisto tuottaa hankkeelle oman osatoteutuksensa. Yliopistot toimivat kuitenkin aktiivisessa vuorovaikutuksessa keskenään ja kaikkien hankealueen toimijoiden kanssa. Päähakija huolehtii siitä, että toimenpiteet kohdistuvat pääosin hankealueelle, erityisesti alueen kuntiin. Tavoitteena on, että hankkeen myötä alueelle rakentuu toimiva vuorovaikutussuhde vihreän siirtymän kansalliseen ja kansainväliseen kontekstiin. Hankealueelta tuotettava tieto voi palvella myös laajemmin vihreän- ja oikeudenmukaisen siirtymän tutkimusta. Toisaalta tuotetun tutkimustiedon tulee mahdollistaa myös konkreettisia ja nopeasti sovellettavia vihreän siirtymän ratkaisuja hanke-alueelle.

Tutkimustulosten viestittävyys ja ymmärrettävyys tullaan kiinnittämään erityistä huomiota. Yliopistokumppanit sitoutuvat osallistumaan hankkeen aikana järjestettävään tieteelliseen seminaariin, hankkeen yhteisiin tapaamisiin ja kokouksiin. Yliopistot vastaavat tutkimuksen lisäksi hankkeen teemoihin keskittyvän tutkijaresidenssin ja tieteellisen seminaarin järjestelyistä ja kustannuksista. Työnjohdollisesti ja hallinnollisesti on selkeää, että Yliopistot vastaavat omalla osatoteuttajan budjetillaan (flat rate 40) palkkakustannuksista sekä kaikista muista hankkeen niille tuottamista kuluista.

Kuvaus hankkeen sisällöstä

Ylä- ja Itä-Kainuun vihreän siirtymän osaamiskeskuksen luomiselle on nyt strategisesti hyvä hetki. Oikeudenmukaisen siirtymän periaatteet edellyttävät, että Ylä- ja Itä-Kainuun energia- ja raaka-ainepotentiaalin käyttö suunnitellaan siten, että ne hyödyttävät optimaalisesti alueen kuntia ja asukkaita sekä yrityksiä. Aivan uudenlaista alueellista kehittämis- ja yhteistyömallia tavoittelevan hankkeen päähakijana ja hallinnoijana toimii Hyrynsalmen kunta ja partnereina Kuhmon kaupunki, Puolangan, Ristijärven ja Suomussalmen kunnat; lisäksi hankkeen osatoteuttajina ovat Helsingin Yliopisto (HY) ja Lappeenrannan-Lahden teknillisen yliopisto (LUT) sekä Oulun Yliopiston Kerttu Saalasti -instituutti (KSI).

Hankkeessa pilotoidaan uudenlaista alueiden, kuntien, yritysten ja yliopistojen välistä yhteistyömallia, jonka tarkoituksena on vihreän siirtymän investointien vauhdittaminen, alueelle kohdistuvien talous- ja työllisyysvaikutusten vahvistaminen, eri intressiryhmien kattava huomioiminen ja oikeudenmukaisen siirtymän periaatteiden toteutuminen. Tavoitteita edistetään hankkeessa perustamalla viiden kunnan ja kolmen yliopiston yhteinen vihreän siirtymän osaamiskeskus, jonka tehtävänä on juurruttaa alueelle kattava osaaminen omien luonnonvarojen ja energiavarojen ekologisesti ja sosiaalisesti kestävään hyödyntämiseen ja jalostamiseen mahdollisimman korkean lisäarvon tuotteiksi. Hankkeen aikana kunnat ja yliopistot tekevät tiivistä yhteistyötä alueen asukkaiden, yritysten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Perustettava osaamiskeskus toimii verkostomaisesti alueen kuntien alueella, pääosin hankkeen nettiportaalin ja somekanavien kautta. Hankkeen aikana kehitettävistä teemoista järjestetään info- ja koulutustilaisuuksia sekä keskusteluita eri kohderyhmille ja viestitään aktiivisesti somen, blogien ja videoiden kautta.

Osaamiskeskus toimii myös kuntien elinkeinopalveluiden yhteisenä kehittämisvälineenä alueen yritysten tukemisessa ja alueelle kohdistuvien investointien houkuttelussa. Osaamiskeskus edistää eri hallinonalojen ja tasojen sekä yritysten välisen yhteyden tiivistämistä ja tukee näin sektori-integraatiota. Hankkeen aikana pilotoitavat toimintamallit pyritään vakiinnuttamaan osaksi kuntien toimintaa myös hankkeen päätyttyä. On todennäköistä, että viiden vuoden aikajänteellä ns. vihreän siirtymän investointien osuus nousee jopa puoleen kaikista alueen investoinneista. Erityisesti suurten energia- ja jatkojalostushankkeiden osalta on tärkeää, että alueen kunnilla on myös jatkossa tiivis yhteistyömalli tai vaikkapa yhteinen elinkeinoyhtiö, joka voi ottaa vastuuta erityisesti energia- ja jatkojalostusinvestointien edistämisestä.

Osaamiskeskuksen toiminnalla saavutetaan, hankkeen aikana ja sen vakiintumisen jälkeen, alueen ja sen nykyisten yritysten kilpailukyvyyn huomattava vahvistuminen ja siten merkittävä alueellinen talous- ja työllisyysyhyty. Hankkeella vahvistetaan myös oleellisesti alueen edellytyksiä uusien osaajien, yritysten ja investointien houkuttelulle. Hankealueen osaamisen ja kyvykkyyksien vahvistaminen tuottaa selkeitä hyötyjä myös valtakunnallisella tasolla - varmistettaessa päästövähennystavoitteiden ja Suomen kilpailukyvyyn kannalta oleellisten vähähiilisen energian tuotannon ja jatkojalostuksen toteutumista sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla.

Hanke tuottaa myös merkittävää uutta tutkimustietoa vihreän siirtymän keskeisistä kysymyksistä Kainuun maakunnan ja valtakunnallisen kehittämistyön tueksi, ja hanke hakee samalla paikallisia pragmaattisia ratkaisuja akuutteihin ongelmiin ja kehittämistarpeisiin. Alueelle ovat tärkeitä mm. erilaiset kestävät ja tehokkaat energiainfraratkaisut sekä sähköverkon kehittämiseen ja energiaturvallisuuteen liittyvät ratkaisut. Tärkeää on myös, että vuorovaikutusta vahvistetaan valtakunnallisten toimijoiden (energiatoimiala, puolustushallinto, huoltovarmuus, ministeriöt) kanssa. Johtavien tutkimustoimijoiden myötä alue nousee myös kansalliseen ja kansainväliseen näkyvyyteen kiinnostavana vihreän siirtymän kohteena, investointiympäristönä sekä työ- ja asuinpaikkana. Hankkeessa toteutetaan myös eri intressejä yhteensovittavan osallistavan suunnittelun malli.

Ideana on, että hankkeeseen palkattavat asiantuntijat vastaavat hankkeen toteutuksesta ja tiedontuotannosta ja siitä, että hanke palvelee mahdollisimman tehokkaasti ja käytännöllisesti alueen kuntien ja yritysten sekä ihmisten tarpeita. Yliopistot ja hankkeeseen palkattava henkilöstö siis vastaavat pääosin yhdessä kuntien ehdottamien toimenpiteiden toteutuksesta ja tiedontuotannosta päätöksenteon tueksi, mutta tämän lisäksi kuntien "käytettävissä" (ohjausryhmän päätöksellä) on noin omarahoitusosuuden mukainen osuus hankkeen ostopalvelubudjetista. Budjettia voidaan, hankesuunnitelman mukaan, kohdistaa erityisesti fossiilisia ja suorasähköä korvaavien älykkäiden lämmitysratkaisujen suunnittelun kuntien kauko- ja keskuslämmityskohteisiin (mm. kysyntäjoustopon mahdollistava kuormien ohjaus, sähkön ja lämmön varastointi, lämpöpumput, aurinkoenergia).

Hankkeen kokonaisbudjetti on 863 101 € ja omarahoitus yhteensä 172 620 € (EU-rahoituksen osuus on siis 80 % ja kuntien ja yliopistojen omarahoitusosuus 20 %). Kuntakohtaiset osuudet riippuvat kunnan koosta ja roolista hankkeessa.

Hankkeen toimenpiteet

Hankkeessa toteutetaan kaikille yhteisiä kehittämistoimia sekä kullekin kunnalle profiloitua ja räätälöidyt työpaketit (tarkennettu kunnittaisilla liitteellä), jotka kiinnittyvät suoraan myös yritysrajaan. Hankkeen toteuttamiseen tarvittavia palveluita hankitaan myös alan asiantuntijayrityksiltä.

Hankkeen tueksi perustetaan neljä kertaa vuodessa kokoontuva ohjausryhmä sekä tarvittaessa kokoontuva alueellinen projektiryhmä. Osaamiskeskukseen palkataan hankkeen ajaksi kolme työntekijää: projektipäällikkö, hallintokoordinaattori ja koulutusvastaava.

Hanketyöntekijöiden tehtävänä on vetää yhteen alueen olemassa oleva vihreän siirtymän osaaminen ja tuottaa yhdessä yliopistopartnereiden kanssa tarvittava lisäosaaminen. Hanke järjestää runsaasti läsnä- ja verkkotilaisuuksia hankealueen kunnissa ja sen lisäksi vihreän siirtymän kv. asiantuntijakentälle ja investoreille profiloitua tieteellisen tutkimus- ja esittelytapahtuman alueella. (Hankehenkilöstöä voidaan tarpeen mukaan sijoittaa eri kuntiin hankkeen eri vaiheissa.)

Kaikille yhteiset työpaketit (tarkennetaan erillisellä työohjelmalla ja loogisella viitekehysellä hankkeen alkuvaiheessa):

1. Siirtymän oikeudenmukaisuuden ja sosiaalisen hyväksyttävyyden varmistaminen:

Kuntien, yritysten ja muiden keskeisten toimijoiden (mm. puolustusvoimien) välistä dialogia ja osallistavaa suunnittelua tukevan toimintamallin testaaminen ja toteuttaminen yhteistyössä alueellisten ja valtakunnallisten toimijoiden kanssa.

2. Siirtymän positiivisten talous- ja työllisyysvaikutusten vahvistaminen:

Vihreän siirtymän investointien paikallisille yrityksille tarjoamien mahdollisuuksien kartoitus ja uusien investointien houkuttelu alueelle. Hanke tuottaa kattavat tieto-, suunnittelu- ja tukipalvelut paikallisille ja uusille yrityksille.

3. Infrastruktuurin kehittämistarpeet:

Selvitetään sähkön siirron kysymykset, aloitetaan dialogi verkkoyhtiöiden, Fingridin ja muiden viranomaisten kanssa. Kartoitetaan maa- ja rautatiekuljetusten sekä muun logistiikan kehittämistarpeet, ja tutkitaan mahdollisuudet hyödyntää alueen energiantuotantoa suoraan jatkojalostukseen ilman valtakunnan verkkoa.

4. Resilienssin vahvistaminen ja riskien hallinta:

Selvitetään mahdollisuudet tuulivoiman ja muiden vihreän siirtymän investointien toteuttamiselle siten, että ne vahvistavat huolto- ja toimitusvarmuutta eivätkä tuota haittaa aluevalvonnalle tai maanpuolustukselle. Tehdään alueellisten energiahuollon saarekkeiden toteutettavuusselvitykset ja siirtymäriskien kartoitus ja niiden hallinta.

5. Hankealueen vihreän siirtymän potentiaalien kartoitus:

Selvitetään hankealueen energiapotentiaalit ja optimaaliset energia- ja resurssivirtojen yhdistelmät teollisen jatkojalostuksen kannalta (tuuli- ja aurinkosähkö, biomassa, jäte- ja sivuvirrat, vety, kierrätyspoltoaineet, hukkalämmöt, energiavarastot jne.).

6. Tieto- ja osaamispuhjan vahvistaminen:

Hankkeessa kartoitetaan puutteet tietopohjassa, tuotetaan tarvittava lisätieto ja jaetaan tietoa hankkeen työpajoissa ja tilaisuuksissa. Lisäksi tieto jalostetaan koulutusohjelmaksi yritysten, hallinnon ja päätöksenteon kannalta käyttökelpoiseen muotoon.

7. Toimijoiden yhteistyön tiivistäminen:

Perustetaan hankehallinnon yhteyteen Ylä- ja Itä-Kainuun yhteinen vihreän siirtymän yhteistyöryhmä (yritykset, julkinen sektori, TKI-toimijat). Lisäksi silloitetaan alueen Vihreän siirtymän malli kansallisen ja kansainvälisentason kehitykseen ja hankkeisiin ja käynnistetään alueellinen Vihreän Siirtymä Osaamiskeskus.

8. Tutkimustoiminta:

Perustetaan hankealueen yhteinen hankkeen keskeisiin teemoihin keskittyvä tutkijaresidenssi-ohjelma yhteistyössä Helsingin ja Oulun sekä LUT yliopistojen ja hankealueen toimijoiden kanssa. Järjestetään alueen potentiaalia esiin nostava kansainvälinen tutkijatapaaminen, sekä tuotetaan 3-6 tutkimusartikkelia.

9. Viestintä ja markkinointi:

Kootaan kattava tietopaketti alueen tarjoamista mahdollisuuksista investoreiden ja Vihreän siirtymän osaajien käyttöön. Tuodaan esiin Ylä- ja Itä-Kainuuta houkuttelevana investointi- ja asuinalueena. Esitellään alueen mahdollisuuksia kohderyhmien käyttämillä infokanavilla ja tapahtumissa. Tuotetaan kohdekorit potentiaalisimmista investointikohteista.

Kuntakohtaiset työpaketit painottuvat seuraavasti (liitteillä tarkemmat kuvaukset):

Hyrynsalmi:

Suunnittelua, kaavoitusta ja päätöksentekoa tukevat toimenpiteet painottuvat tuulivoiman hyväksyttävyyden varmistamiseen ja yhteensovittamiseen muiden elinkeinojen (erityisesti matkailun, asumisen ja loma-asumisen sekä metsätalouden ja porotalouden) kanssa. Lisäksi selvitetään systemaattisesti aurinkoenergiainvestointien edellytykset ja eri sijoittamisvaihtoehdot ja mittaluokat kunnassa.

Energiatehokkuutta ja päästövähennyksiä tukevat suunnitelmat ja toteutettavuusanalyysit painotetaan siten, että ne tukevat fossiilisia korvaavia älykkäitä ja joustavia kauko- ja keskuslämmitysratkaisuja; lisäksi tavoitteena on, että kaikista merkittävistä öljylämmitysratkaisuista päästään eroon. Eryisesti selvitetään seuraavat kohteet:

- Kuntakeskuksen uudentyypinen kaukolämpölaitoskosysteemi (nykyisen vanhan tilalle)
- Ukkohallan matkailukeskuksen kaukolämpöjärjestelmän (nykyinen öljyllä) ja mökkikohtaisten lämmitysjärjestelmien kehittäminen

- Öljylämmityksestä luopuminen kaikissa kunnan kiinteistöissä ja teollisen kokoluokan kiinteistöjen kohteissa
- Yksittäisten kotitalouksien ja mökkiläisten energiatehokkaiden ja kestävien ratkaisujen mallintaminen ja konsultointi sekä neuvonta- ja tukijärjestelmän rakentaminen

Kuhmo:

Suunnittelua, kaavoitusta ja päätöksentekoa tukevat toimenpiteet painottuvat alueen energiapotentiaalini ja mm. vetytalouden edellytysten selvittämiseen ja erilaisten ratkaisujen sosiaalisen hyväksyttävyyden selvittämiseen sekä vaadittavien infra-ratkaisujen edistämiseen (esim. sähkön siirto).

Energiatehokkuutta ja päästövähennyksiä tukevat suunnitelmat ja toteutettavuusanalyysit sisältävät Kalevala-kylän aluelämpöratkaisut ja kaupungin Teollisuusalueen hukkalämpöjen ja sivuvirtojen hyödyntämisen sekä Mäntymäen uuden teollisuusalueen energiaratkaisut ja uusiutuvan energian tarpeet ja tuottamisen mahdollisuudet Kuhmossa. Teknologiat, joita tarkastellaan ovat: Lämpövarastot (hiekkakku, ym.), Biohiilen tuotanto + CHP, aurinkopaneelikenttä ja tuulienergia.

Puolanka:

Suunnittelua, kaavoitusta ja päätöksentekoa tukevat toimenpiteet painottuvat tuulivoiman ja muiden energiainvestointien yhteensovittamiseen muiden alueidenkäyttöintressien kanssa.

Energiatehokkuutta ja päästövähennyksiä tukevat suunnitelmat ja toteutettavuusanalyysit painottuvat biokaasulaitoksen jatkokehitysmahdollisuuksien selvittämiseen, mm. bio- ja synteettisten polttoaineiden valmistuksen osalta. Hankkeessa laaditaan suunnitelmat syntyvien hukkalämpöjen, hapen tms. sivuvirtojen, hyödyntämiseksi kaukolämpöverkossa tai teollisessa tuotannossa. Lisäksi selvitetään kunnan koko biokeskusalueen ekosysteemin kehittämistä ja edistetään tarvittavia osahankkeita; konkreettisia toimenpiteitä ovat:

- Biokeskusalueen sisäisen sähköntuotannon- ja verkon toteuttaminen.
- Kaasuputken suunnittelu biokaasulaitokselta kaukolämpölaitokselle
- Biohiilituotannon selvittäminen terminaali-alueella (markkinat ja käyttökohteet; raaka-ainepohjat (puu ja haastavat raaka-aineet mm. yhdyskuntaliikenteen mädätejäännös); hukkalämmön hyödyntäminen kaukolämmön tuotannossa).
- Synteettisen biokaasun tuotanto ja hiilidioksidin talteenotto biokaasun tuotannossa.

Ristijärvi:

Suunnittelua, kaavoitusta ja päätöksentekoa tukevat toimenpiteet painottuvat tuulivoimarakentamisen mahdollisuuksien selvittämiseen 5-tien itäpuolella sekä aurinkoenergian mahdollisuuksien selvittämiseen turvetuotantosoilla.

Energiatehokkuutta ja päästövähennyksiä tukevat suunnitelmat ja toteutettavuusanalyysit toteutetaan siten, että niissä selvitetään: öljyä korvaavat ratkaisut kaukolämpöön; hukkalämpöjen hyödyntäminen; biohiilen tuotanto; erilaiset energiavarastoratkaisut; ja aurinkovoimalaratkaisut. Seuraavat teemat ovat painopisteinä selvityksissä:

- Energiapuun haketus ja hakkeen hyödyntäminen kunnan kaukolämpötuotannossa
- Vihreä sähkö ja vety (alueelle on suunnitteilla paljon tuulivoimaa; selvitetään mahdollisuudet tuulivoiman varastointiin lähellä tuotantoa, vety ja muut vaihtoehdot)
- Vihreän sähkön tuotanto (tuuli- ja aurinkosähkön tuotantomahdollisuudet koko kunnan alueella ja tuulivoiman rakentamismahdollisuudet 5 -tien itäpuolella)
- Öljyä korvaavat ratkaisut kunnan kiinteistöissä.
- Hukkalämpöjen hyödyntäminen (Virtaala).
- Biohiilen tuotantomahdollisuudet.
- Aurinkovoimaloiden käyttömahdollisuudet julkisten rakennusten energiantuotannossa.

Suomussalmi:

Suunnittelua, kaavoitusta ja päätöksentekoa tukevat toimenpiteet painottuvat tuulivoimahankkeiden toteuttamismahdollisuuksiin kunnan itäosissa. Lisäksi selvitetään vähähiilisen sähkön ja biomassojen jatkojalostuksen mahdollisuudet; erilaisten investointien pohjustaminen ja vaadittavien infra-ratkaisujen edistämiskeinot (esim. sähkön siirto).

Energiatehokkuutta ja päästövähennyksiä tukevat suunnitelmat ja toteutettavuusanalyysit painottuvat fossiilisia polttoaineita korvaaviin lämmitysratkaisuihin kaukolämpöjärjestelmiin ja keskuslämmityskohteisiin.

Seuraavat teemat selvitetään hankkeen aikana:

- Energiapuun haketus ja hakkeen hyödyntäminen osana paikallisen uusiutuvan energian jalostusketjua
- Vihreä sähkö ja vety: irrottautumista fossiilienergiasta ja siirtymää kohti uusiutuviin energialähteisiin pohjautuvaa energiatalousjärjestelmää edistetään selvittämällä vihreän vedyn ja vetypohjaisten jatkojalosteiden tuotanto- ja hyödyntämisedellytyksiä.
- Vihreän sähkön tuotantomahdollisuudet; kartoitetaan erityisesti tuuli- ja aurinkosähkön tuotantomahdollisuudet koko kunnan alueella.
- Yhdyskuntajäte hyötykäyttöön; selvitetään eri energiakomponenttien talteenottomahdollisuudet alueen yhdyskuntajätteestä ja muista potentiaalisista lähteistä.

Lisätietoja hakemuksesta

Hanke toteutetaan ryhmähankkeena ja kuntien ja yliopistojen yhteistyö mahdollistaa vahvan vihreän siirtymän toimijuuden ja osaamisen kehittämisen alueelle. Vihreän siirtymän tarjoaman hyötypotentialin lunastaminen edellyttää vahvaa osaamispohjaa ja tiivistä yhteyttä valtakunnalliseen ja kansainväliseen toimijakenttään. Yliopistokaupungit ovat perinteisesti menestyneet alueiden välisessä kilpailussa ja yliopistoille kohdennetaan merkittäviä valtakunnallisia ja alueellisia kehittämispanoksia. Vihreän siirtymän ja hajautetun energian tuotannon kehittämisen osalta on erittäin tärkeää suunnata yliopistojen huomiota myös alueille, joilla energiaa ja keskeisiä raaka-aineita tuotetaan. Ylä- ja Itä-Kainuu on mukaan lähtevien yliopistojen näkökulmasta sosio-ekologisesti kiinnostava tutkimuskohde. Vastaavasti alueen kunnat hyötyvät nopeasti ja merkittävästi yliopistojen hankkeessa tuottamasta tutkimuksesta. Yliopistojen läsnäolo vahvistaa oleellisesti alueen osaamisprofiilia ja näkyvyyttä sekä tukee merkittävien investointien houkuttelua alueelle. Yliopistojen rooli hankkeen osatoteuttajina on perusteltu, sillä se mahdollistaa yliopistojen osallistumisen hankkeen omarahoitukseen ja laajan tutkimuspalvelujen tuotannon hankealueelle.

Hankkeen toteutusalue

Onko hankkeen toiminta valtakunnallista?

Ei

Maakunnat

Kainuu

Kunnat

Hyrynsalmi, Kuhmo, Puolanka, Ristijärvi, Suomussalmi

Kustannusarvion ja rahoitussuunnitelman tiivistelmä

Täydelliset kustannusarvion ja rahoitussuunnitelman taulukot sekä de minimis -tuki-ilmoitus ovat hakemuksen lopussa.

Kustannusarviota ohjaavat kustannusmallivalinnat

Kustannusmalli	Flat rate 40 % kehittäminen
Palkkakustannusten ilmoitustapa	Tosiasiallisesti aiheutuneet palkkakustannukset

Kustannusarvion tiivistelmä

	Haetut yhteensä €	Hyväksytyt yhteensä €	Hylätyt €
1 Palkkakustannukset	616 501	616 501	0
2 Matkakustannukset	0	0	0
3 Muut kustannukset	0	0	0
4 Ostopalvelut	0	0	0
Flat rate 40 %	246 600	246 600	0
5 Tulot (vähennetään kustannuksista)	0	0	0
6 Kertakorvaus hankkeen tuotokset	0	0	0
Nettokustannusarvio yhteensä	863 101	863 101	0

Rahoitussuunnitelman tiivistelmä

	Haetut yhteensä €	Hyväksytyt yhteensä €	Osuus %
1 Haettava EU- ja valtion rahoitus	690 480	690 480	80 %
2 Omarahoitus: kuntarahoitus	116 519	116 519	14 %
2 Omarahoitus: muu julkinen rahoitus	56 102	56 102	7 %
2 Omarahoitus: yksityinen rahoitus	0	0	0 %
3 Ulkoinen kuntarahoitus	13 426	13 426	2 %
4 Ulkoinen muu julkinen rahoitus	0	0	0 %
5 Ulkoinen yksityinen rahoitus	0	0	0 %
Rahoitussuunnitelma yhteensä	863 101	863 101	100 %

Rahoittajan arvio hankkeesta

Hankkeessa nostetaan alueen osaamista ja kyvykkyyttä hyötyä optimaalisesti omista luonnonvaroistaan ja hallita resurssiensa käyttöä (biomassat, tuuli, aurinko, vesi, biodiversiteetti, hiilensidonta, matkailupotentiaali, hiljaisuus ym.) sosiaalisesti oikeudenmukaisella ja kestäväällä tavalla. Näin vihreä siirtymä valjastetaan tukemaan vahvasti alueen positiivista kehitystä, mikä puolestaan takaa osaltaan vihreän siirtymän investointien toteutumisen, ja siten myös valtakunnallisten ja EU-tason päästövähennys- ja luontotavoitteiden toteutumisen.

Ylä- ja Itä-Kainuun on muuta Kainuuta riippuvaisempi alkutuotannosta, erityisesti maa- ja metsätaloudesta. Alueen elinkeinorakenne on yksipuolisempi kuin maakuntakeskuksessa ja sen lähikunnissa, ja siten myös herkempi erilaisille suhdannevaihteluille. Vihreän siirtymän investointien vaikutukset näkyvät hankealueella paitsi maisemassa myös kuntien ja asukkaiden talous- ja työllisyystilanteessa huomattavasti voimakkaammin kuin esimerkiksi Kajaanin seudulla. Yksittäinen tuulivoimahanke voi kattaa jopa puolet toteutuskunnan kiinteistöverotuloista, kun isompien kuntien verokertymässä vastaavan kokoisen hankkeen vaikutus olisi vain joitakin prosentteja. Harvaanasutuissa kunnissa vihreän siirtymän investoinnit voivat muuttaa kokonaisvaltaisesti kunnan ja sen yritysten sekä asukkaiden toimintakehityksiä. Positiivisten vaikutusten rinnalla myös siirtymäriskien hallintaan on syytä kiinnittää erityistä huomiota. Hanke tuottaakin tietoa, osaamista ja kyvykkyyttä siirtymän hallintaan juuri sinne, missä siirtymän suurimmat vaikutukset koetaan ja eletään todeksi arjessa.

Hankealueella on siis riskinä ajautua resurssiperiferiaksi ellei sen osaamista ja rakenteita kehitetä erityistoimin vastaamaan uuden energia- ja ympäristöpolitiikan ja toimintakulttuurin vaatimuksia. Oikeudenmukaisen siirtymän kannalta on tärkeää, että alueen resurssit tunnistetaan ja ne saadaan hyödyttämään optimaalisesti alueen asukkaita, kuntia ja kuntakonsernia sekä alueen yrityksiä ja välillisesti koko maakuntaa ja maata. Vihreä siirtymä tarjoaa - juuri tällä strategisesti tärkeällä ja aluekehityksen kannalta herkällä hetkellä - hankealueelle ainutlaatuisen kehittymismahdollisuuden. Vihreä siirtymä muuttaa alueen toimintakulttuuria ja tapaa hyödyntää kestävästi alueen luonnon resursseja: ja tähän muutokseen sopeutuminen vaatii aivan uudenlaista substanssiosaamista, mm. eri intressiryhmien huomioimista ja aidosti dialogista suunnitteluutetta.

Hanke on toimintalinja 7 Oikeudenmukaisen siirtymän Suomi ja erityistavoite 7.1. Turpeesta luopumisen alueellisesti oikeudenmukainen siirtymän mukainen sekä Kainuun maakuntaohjelman 2022-2025 mukainen.

Ratkaisun perustelut ja jatkotoimenpiteet

Kainuun liiton hanketiimi 4.9.2023.

MYR-sihteeristö 22.9.2023.

Kainuun MYR lokakuu 2023.

Rahoittaja puoltaa hakemuksen hyväksymistä

Kyllä